

πελεκάνος ἔρημικός

Στά Ἐγκώμια τῆς Μεγ. Παρασκευῆς ψάλλουμε:

«Ὡσπερ πελεκάν, τετρωμένος τὴν πλευράν σου Λόγε, σοὺς θανέντας παῖδας ἐζώωσας, ἐπιστάξας ζωτικούς αὐτοῖς κρουνοὺς» («Ὡπως ὁ πελεκάνος, τρύπησες τὴν πλευρά σου, Λόγε, καὶ τὰ πεθαμένα παιδιά σου τὰ ἀνέστησες, στάζοντας ζωοποιὰ νάματα σ’ αὐτά»)

Ὁ ὕμνογράφος βασίστηκε στὸν ψαλμωδὸ Δαβίδ: **«ὠμοιώθην πελεκᾶνι ἔρημικῶ, ἐγενήθην ὡσεὶ νυκτικόραξ ἐν οἰκοπέδῳ»** («κατάντησα μόνος καὶ ἔρημος σάν τὸν πελεκάνο τῆς ἔρημου, ἔγινα σάν τὸ νυχτοπούλι πού κλαυθυμρίζει πένθιμα τὴ νύχτα σ’ ἔρειπωμένο σπίτι» (Ψαλμ. 101:7).

Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητῆς ἐρμηνεύει:

«Ὁ πελεκάνος εἶναι ἓνα ἄγριο πουλί, καὶ τὸ φίδι εἶναι ὁ μέγας ἐχθρὸς τῶν νεοσσῶν του. Τί μηχανεύεται λοιπὸν ὁ πελεκάνος; Χτίζει πολὺ ψηλὰ τὴ φωλιά του καὶ τὴ φράζει ὀλόγουρα ἐξαιτίας τοῦ φιδιοῦ. Καὶ τί ἐχθρική ἐνέργεια ἐπινοεῖ τότε τὸ φίδι, ὁ ἐφευρέτης τοῦ κακοῦ; Κοιτάζει γύρω γύρω ἀπὸ ποῦ φυσάει ὁ ἄνεμος κι ἀπὸ ἐκεῖ φυσᾷ πρὸς τοὺς νεοσσούς τὸ δηλητήριό του καὶ τοὺς φονεύει. Ἔρχεται λοιπὸν ὁ πελεκάνος καὶ βλέπει τὰ παιδιά του νεκρά. Κοιτάει πρὸς τὸ σύννεφο καὶ πετάει ψηλὰ καὶ χτυπώντας μὲ τὰ φτερά του τὰ πλευρά του τὰ ξεσχίζει καὶ βγαίνει αἷμα· στάζει τότε αὐτὸ ἀπὸ τὸ νέφος καὶ ζωντανεύουν».¹

Ποιὸ εἶναι ὁμως τὸ βαθύτερο νόημα τοῦ «πελεκάνου» ἐδῶ; Ὡπως ἐρμηνεύουν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς, πελεκάνος εἶναι ὁ Χριστός, πουλιά οἱ πρωτόπλαστοι, φωλιά ὁ παράδεισος, φίδι ὁ Διάβολος πού φύσηξε τὸ φαρμάκι τῆς παρακοῆς στοὺς πρωτόπλαστους καὶ τοὺς νέκρωσε. Ὁ Χριστὸς «ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ καὶ νυγείς τὴν πλευράν» ἐστάλαξε τὸ ζωήρρυτο αἷμα του καὶ ἔστι μᾶς ἐπανέφερε στὴν ζωὴ, τὴν πρώτη, τὴν αἰώνια.²

¹ Μάξιμος Ὁμολογητῆς, ΕΠΕ 14 Α, 295-297.

² πρβλ. Νικοδήμου-Ζιγαβηνοῦ, Ἑρμηνεῖα εἰς τοὺς Ψαλμούς, 1983, Γ' 8.

Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς μετὰ τὴν παραπάνω ἀναφορὰ του στὸν πελεκάνο συνεχίζει ἐξηγώντας τὸ συμβολισμό:

«Μέ τὸν πελεκάνο συμβολίζεται ὁ Κύριος. Τὰ παιδιά του εἶναι ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ Εὐα, ἡ ἀνθρώπινη φύση, ἡ φωλιά του εἶναι ὁ παράδεισος, καὶ τὸ φίδι ὁ ἀποστάτης διάβολος. Φύσηξε τὸ ἀρχέκακο φίδι μέ τὴν παρακοή στοὺς πρωτόπλαστους καὶ νεκρώθηκαν ἀπὸ τὴν ἁμαρτία (πρβλ. Ἐφ. 2:1· Κολ. 2:13). Ὁ Κύριός μας λοιπὸν καὶ Θεὸς ἀπὸ τὴν ἀγάπη του γιὰ μᾶς ὑψώνεται πάνω στὸν τίμιο σταυρὸ καὶ μέ τὴ λογιζομένη πλευρά του (Ἰω. 19:34) ἀπὸ τὴ νεφέλη τοῦ ἁγίου Πνεύματος μᾶς χάρισε τὴν αἰώνια ζωή».³

Ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος Κύπρου εἶχε χρησιμοποιήσει στὰ ἔργα του⁴ ἀκριβῶς τὸ ἴδιο κείμενο τοῦ ἁγ. Μαξίμου.⁵

Μέ τὴν ἔνσαρκο παρουσία του ὁ Χριστὸς μας, ὑπενθύμισε μέ ἀπλές καὶ γεμάτες σπλάχνα οἰκτιρμῶν λέξεις, στοὺς Ἰουδαίους, τὸν παραπάνω συμβολισμό λίγο πρὶν τὰ σύμβολα γίνουν ἀλήθεια:

«Ἰερουσαλὴμ Ἰερουσαλὴμ, ἡ ἀποκτένουσα τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν· ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου ὄν τρόπον ἐπισυνάγει ὄρνις τὰ νοσσία ἐαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε» (Ματθ. 23:37).

³ Μάξιμος Ὁμολογητὴς, ὄπ.παρ.

⁴ Φυσιολόγος, κεφ. 4, ἐκδ. Λύχνος 23,13.

⁵ Διόμισυ αἰῶνες ἀργότερα ὁ ἅγιος Μάξιμος (+662) ἀντιγράφει τὸ τμήμα αὐτὸ ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ ἁγ. Ἐπιφανίου (+403) χωρὶς νὰ κάνει μνεῖα τῆς πηγῆς. Αὐτὸ καὶ ἄλλα συναφῆ παραδείγματα δείχνουν ὅτι οἱ Πατέρες δέν ἐνδιαφερόντουσαν γιὰ πνευματικὰ 'δικαιώματα' γιὰ τὰ ὁποῖα μαχόμεστε ἐμεῖς σήμερα, ἀλλὰ γιὰ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ πῶς νὰ ἐξαπλώνεται γιὰ τὸν εὐαγγελισμό τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς τους καὶ ὄχι γιὰ τὸ προσωπικὸ τους κῦρος καὶ 'ὄνομα'.

Ἐκδότης: Ἀρχιεπίσκοπος Γ.Ο.Χ. Ἀθηνῶν & πάσης Ἑλλάδος Μακάριος
Ἐπικοινωνία: archbishopmakarios@gmail.com